

BIANET (Bağımsız İletişim Ağı) Gölge Raporu

Türkiye, 3 Temmuz 2017

Hazırlayan: Nisan Kuyucu*

*Niceliksel veriler Feray Salman tarafından incelenmiştir.

ÖZET

Bu rapor, bianet'in 2014-2016 yıllarında Türkiye'de medyada yer alan kadına yönelik şiddetle ilgili haberleri derlediği arşivinden yararlanılarak GREVIO'nun ilk dönem anket formuna yanıt olarak sunulmak üzere hazırlanmıştır.

İçindekiler

Bianet hakkında	1
Giriş.....	3
I. Bütünleşik Politikalar ve Veri Toplama.....	3
Madde 9	8
Madde 10	9
Madde 11	9
II. Önleme.....	11
Madde 12 ve 13.....	11
Madde 14	15
Madde 15	15
Madde 16.	15
Madde 17	16
III. Koruma ve Destekleme	18
Madde 18	18
Madde 23	19
Madde 24	19
IV. Maddi Hukuk.....	20
Madde 31	20
Madde 36	21
Madde 42	21
Madde 46	22
V. Soruşturma, Kovuşturma ve Usul Hukuku ile Koruma Tedbirleri	24
Madde 49, 50, 51	24
Madde 54	25
Madde 55	26
VI. Göç ve İltica.....	27
Sonuç	28

Bianet hakkında

IPS İletişim Vakfı iletişim ve kalkınma alanında çalışmalar yürütmek üzere 1993'te kuruldu. Vakıf, 2000'den bu yana Bağımsız İletişim Ağı (BİA) adıyla yürüttüğü çalışmalar kapsamında www.bianet.org adresinde günlük haber üretimi yapıyor, gazeteciler ve iletişim fakültesi öğrencileri için habercilik atölyeleri düzenliyor, temel habercilik kitapları, her ay erkek şiddeti ve üç ayda bir ifade özgürlüğü raporları yayınlıyor.

bianet barış gazeteciliği perspektifi ve hak odaklı habercilik pratiği yoluyla Türkiye'den bir bağımsız medya olarak Başka Bir İletişim/Medya Mümkün diyor, Türkçe, Kürtçe ve İngilizce günlük haber üretimini ana sayfa ve beş alt sayfada (BiaMag, Kadın ve LGBTİ, Çocuk, İngilizce, Kürtçe) okurlarıyla buluşturuyor.

Türkiye'de kadına yönelik şiddet konusunda resmi veri bulunmadığı ve bu konuda yapılan resmi açıklamalarda verilen telaffuz edilen sayılar birbiriyle çelişkili olduğu için, bianet Türkiye'de medyaya yansıyan kadınlara yönelik cinayet, cinayet girişimi, tecavüz, taciz, yaralama ve kız çocuklarına yönelik istismar vakalarının çetelesini tutmaya karar verdi. 2008'den beri tuttuğu çeteleler aracılığıyla, kadına yönelik şiddet konusunda "buzdağının görünen ucu"nu ortaya koymayı, hakkında resmi veri bulunmayan kadına şiddet konusunda "haber olabilmış" vakalarla kısıtlı olsa da, istatistikler oluşturmaya çalışıyor.

Kadına yönelik şiddet vakalarının derlendiği "Erkekler X ayında X Kadın Öldürdü" başlıklı çetelenin yanı sıra, bianet 2011'in ikinci yarısında "Kadınlar Mücadele Ediyor, Erkek Şiddeti Yargılanıyor" başlıklı ek bir rapor daha yayınlamaya başladı. Bu raporda ise kadına şiddete karşı mücadeledeki gelişmeler, hükümet yetkililerinin toplumsal cinsiyete meselesiyle ilgili açıklamaları, kadına yönelik şiddet/cinayet davalarında saldırganlara verilen cezalar ve "olumlu" ve "olumsuz" yargı kararları yer alıyor.

Bu çalışma Türkiye'de yayın yapan yerel ve ulusal gazeteler, haber ajansları ve internet haber sitelerinde yer alan haberler taranarak hazırlanıyor. Anahtar kelimelerle yapılan medya taramasına, yazılı basın (yerel ve ulusal gazetelerin toplamı ve haber ajansları) kategorisinde sayısı günde 100 ila 500

arasında, internet haberleri kategorisinde sayısı günde 700 ila 5000 arasında değişen haberler, titizlikle günlük olarak taranıyor ve sadece toplumsal cinsiyet temelli şiddet vakaları rapora dahil ediliyor.

Bu raporun temel aldığı haber arşivi, İstanbul Sözleşmesinin düzenleme alanıyla ilgili 2014-2016 yılları arasında bianet'te yayınlanan haberlerden oluşuyor. Görülebileceği gibi son derece kapsayıcı bir taramayla toplumsal cinsiyet temelli şiddet alanında oldukça geniş bir veri tabanı oluşturmuş olan bianet İstanbul Sözleşmesinin Türkiye'de daha etkili bir şekilde uygulanmasını teşvik etmek amacıyla GREVIO'ya iletilmek üzere bu gölge raporu hazırlamaya karar verdi.

bianet Erkek Şiddeti Çetelesi'nin medya taramaları, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğusunda 23 ilde kadın çalışmaları yapan KAMER Vakfı çalışanı Begüm Baki tarafından gerçekleştiriliyor. Yayına hazırlama ve istatistikler ise bianet kadın ve LGBTİ haberleri editörü Çiçek Tahaoğlu tarafından yapılıyor.

Raporu bianet için Şubat 2017'ye kadar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Anabilim Dalında 7 yıl süreyle araştırma görevlisi olarak çalışmış ve halen kamu hukuku doktorası yapmakta olan Nisan Kuyucu hazırladı. Nisan Kuyucu'nun "AİHM İçtihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet" (2014) adlı bir kitabı ve kadınların insan hakları alanında yayınlanmış akademik çalışmaları bulunuyor. Ankara'da bulunan Kadın Dayanışma Vakfı üyesi olan Kuyucu, akademik çalışmalarının yanı sıra kadın hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşları ve feminist hareketle birlikte alana yönelik çalışmalar da sürdürmektedir. Kuyucu, Temmuz 2017 içerisinde GREVIO'ya iletilmesi planlanan İstanbul Sözleşmesi Türkiye İzleme Platformunun gölge raporunun yazımına da katkı sundu.

"İstanbul Sözleşmesi Ne Diyor? Devlet Ne Yapıyor?" başlığıyla Haziran 2017'de bianet'te yayınlanan 6 yazılık yazı dizisi ve bu rapor için yapılan çalışma Friedrich Ebert Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin mali desteği ile gerçekleştirildi.

Yazışma adresi:

Faikpaşa Caddesi, Faikpaşa Apartmanı. No 37 Kat 3 Daire 8, 34425 Beyoğlu İSTANBUL - TURKEY

Giriş

Bu rapor 2014-2016 yılları arasında bianet'in tuttuğu kadına yönelik şiddet çetelesinde yer alan haberlerden yola çıkan ve özellikle GREVIO'nun anket formunda yer alan başlıkları ve soruları esas alan bir değerlendirme yaparak GREVIO'nun ilk dönem izleme ve değerlendirme sürecine katkı sunmak amaçlanmıştır. Bu rapor yalnızca medyaya yansıyan gelişmelerle sınırlı olması dolayısıyla kuşkusuz eksiklikler içeriyor. Ancak haberlere nelerin yansımadağının kendisinin de bir veri değeri taşıdığını düşünüyoruz. Bunlara da yeri geldikçe dikkat çekilecektir. Yine de bu raporu İstanbul Sözleşmesi Türkiye İzleme Platformunun raporuna tamamlayıcı olarak görmek uygun olacaktır.

Biz kadınların tamamının bütün insan haklarından yararlanmalarının önündeki en büyük engel olan kadına yönelik şiddet olgusunun her geçen gün artan ağırlığı ve boyutu, moral bozucu ancak hiç de şaşırtıcı olmayan bir tespiti sona bırakmadan şimdiden yapmamızı gerektiriyor. AKP hükümeti döneminde her geçen yıl darbe alan ve Türkiyeli kadın hareketinin ve feminist hareketin kazanımlarının teker teker değil bütün bütün kaybedildiği alanlardan biri olan kadına yönelik şiddet alanındaki politika ve uygulama gerilemesini, 2011 yılında imzaya açılan İstanbul Sözleşmesi de frenleyememiştir.

I. Bütünleşik Politikalar ve Veri Toplama

1. Sözleşme uyarınca kadına yönelik şiddeti toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığıyla ilişkisi içinde anlayan ve şiddetle mücadelenin bu eşitsizlik ve ayrımcılıkla mücadeleden ayrılamayacağını savunan bir yaklaşımla politika geliştirmek öncelikle hükümetin ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının (ASPB) sorumluluğundadır. Bu nedenle bianet'in topladığı haberlerden kadına yönelik şiddetle ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle ilgili olarak söz konusu kişilerin yaptığı açıklamalara bakarak hükümetin kadına yönelik şiddetle mücadele politikası tespit edilmeye çalışılmıştır.

Madde 7

2. Son yıllarda sık sık seçime gidildiği için medyada ilgili zaman dilimi içerisinde yer alan haberlerin bir kısmı **kadınların politikaya katılımına** ilişkin

verilerden oluşmaktadır. **Hükümet de meclisteki diğer partiler de bu konuda eşitlikçi bir yaklaşım içinde değildir. Yaklaşımındaki eksiklik niceliksel verilere de yansımaktadır.**

SEÇİM YILI	PARLAMENTODAKI MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN ORANI (%)
1935	395	18	4.6
1943	435	16	3.7
1950	487	3	0.6
1957	610	8	1.3
1965	450	8	1.8
1973	450	6	1.3
1991	450	8	1.8
1999	550	22	4.2
2002	550	24	4.4
2007	550	50	9.1
2011	550	79	14.3
2015 (7 Haziran)	550	97	17,6
2015 (1 Kasım)	550	81	14,7

3. Bu niceliksel aşırı orantısızlığı değiştirmek için 2014-2016 yılları içindeki seçimlerin hiçbirinde hükümetin herhangi bir adım atmadığını görülmektedir. 2014 yılında siyasi partilerin belediye seçimleri adaylarına bakıldığında AKP'nin adaylarının yalnızca yüzde 1,1'ini; MHP'nin adaylarının yalnızca yüzde 2,5'ini; CHP'nin adaylarının yalnızca yüzde 4,3'ünü ve BDP adaylarının yalnızca yüzde 13,8'ini kadınlar oluşturdu. Seçim sonuçlarına bakıldığında da 81 ilden yalnızca dört ilin belediye başkanı kadın olurken ilçe bazında ise toplam 33 belediyenin başkanı kadındır.¹ HDP'nin 2015 yılında meclisteki kadın temsil oranını arttırmak üzere kadınları HDP'den milletvekili aday adayı olmaya çağırması ise olumlu bir adım olarak okunmalı.² HDP ayrıca getirdiği eşbaşkanlık sistemiyle resmiyete yansımaya bile siyasette kadın temsilini yüksek oranlara taşıyan bir parti olarak öne çıkıyor. 2015 yılında Haziran ayında gerçekleştirilen genel seçimlerde milletvekili adaylarının

¹ <http://bianet.org/kadin/siyaset/154631-secimin-kazanan-kadinlari>

² <http://bianet.org/bianet/kadin/161983-hdp-den-kadinlara-adaylik-cagrisi>

yalnızca yüzde 26,6'sını kadınlar oluştururken³ Kasım ayındaki seçimlerde bu oran yüzde 24,7'ye düştü.⁴ Seçim sonuçlarına göre ise 26. TBMM döneminde milletvekillerinin yalnızca yüzde 14,9'unu kadınlar oluşturuyor.⁵ Kasım 2015'te kurulan 64. hükümette kabinede yer alan 27 isimden ise yalnızca ikisi kadın.⁶ 2016 yılında oluşturulan 65. hükümetin Bakanlar Kurulunda ise yalnızca bir kadın bakan bulunuyor.⁷

4. 2014 yılının Kasım ayında dönemin cumhurbaşkanı yaptığı bir açıklamada açıkça kadınlarla erkeklerin eşit olmadığını ve fitratları gereği eşit olmayacağını açıklamıştı. Eşitlik kavramının ise kadınların hak mücadelesinin takılıp kaldığı bir kavram olduğunu ifade etmişti.⁸ Bu açıklamalar İstanbul Sözleşmesini onaylayan ilk ülkenin cumhurbaşkanının yaptığı ve kadın politikalarından sorumlu dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanının da savunduğu⁹ açıklamalar olmaları nedeniyle hükümetin kadına yönelik şiddete yaklaşımını ilk elden ortaya koyuyor. 2014 yılının Ekim ayında Dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Ayşenur İslam'ın kadın cinayetlerindeki artışla ilgili bir soruyu "Elleri kırılınsın... İnsan kabahat işleyebilir suç da işleyebilir ama hiçbir suçun cezası ölüm değildir."¹⁰ şeklinde yanıtlamış olmasına burada özellikle dikkat çekmek isteriz. Kadına yönelik şiddete karşı politika geliştirmek konusunda en yetkili isimlerden birisinin kadınlara yönelik şiddetin kadınlar bir kabahat ya da suç işledikleri için değil toplumsal cinsiyetlerinden, erkeklerle aralarındaki eşitsizlikten dolayı ve etkili mücadele mekanizmaları ve politikaları

³ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/164665-kadin-adaylarin-sadece-yuzde-9-u-birinci-sirada>

⁴ <http://bianet.org/kadin/siyaset/167941-kadin-vekili-adaylarinin-orani-yuzde-3-dustu>

⁵ <http://bianet.org/kadin/siyaset/168890-kadin-vekil-orani-dustu-43-ilden-sadece-erkek-vekil-cikti>

⁶ <http://bianet.org/kadin/siyaset/169514-25-erkek-2-kadinli-kabinede-kim-kimdir>

⁷ <http://bianet.org/kadin/siyaset/175101-yeni-bakanlar-kurulu-aciklandi-1-kadin-26-erkek>

⁸ <http://bianet.org/bianet/kadin/160184-erdogan-kadinla-erkegi-esit-konuma-getirmek-fitrata-terstir>

⁹ <http://bianet.org/bianet/kadin/160325-aysenur-islam-a-gore-cumhurbaskaninin-aciklamasinda-bir-tuhaflik-yok>

¹⁰ <http://bianet.org/bianet/kadin/159704-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor#>

geliştirilemediği için var olduğundan habersizmişçesine açıklamalarda bulunması hükümetin şiddete karşı bütünlüklü politikalar geliştirmek konusunda son derece geri bir noktada olduğunu göstermektedir.

5. Buna bir de 2015 yılının sonunda kurulan, oturumlarında yaşanan tartışmalarla sıklıkla gündeme gelen¹¹ ve çalışmalarını 2016 yılının Mayıs ayında tamamlayarak rapor¹² haline getiren “boşanma komisyonu”nu eklemek gerekir.¹³ Bu Komisyonun tam adı, aslında hükümetin kadın erkek eşitliği ve kadına yönelik şiddetle ilgili politikalarını tam olarak ifade ediyor: *Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu*.

6. Hükümetin kadınlara yaklaşımı kadınların mümkün olduğunca erken bir yaşta aile içine girmesi ve mümkünse hiçbir koşulda oradan çıkmaması için boşanmaların önlenmesi, ailelerin teşvik edilmesidir. Bu Komisyonun tam da yedi kadının boşanmak ya da ayrılmak için öldürüldüğü haberlerini okuduğumuz 2015 yılının Kasım ayının hemen ardından kurulmuş olması, bianet’in 2014 yılı kadına yönelik şiddet çetelesinde kadınların yüzde 20,64’ünün boşanmak ya da ayrılmak istediği için öldürüldüğü tespitiyle birlikte düşünüldüğünde ayrıca dikkat çekiyor. Hükümet, boşanan ya da boşanmak isteyen kadınların şiddete maruz bırakılmasının önlenmesi ve bu kadınların korunması için neler yapılabileceğini hızla gündeme almak yerine boşanmaların önlenmesine odaklanmayı tercih etmiştir.

7. Dönemin Adalet Bakanı Bekir Bozdağ’ın Nisan 2016’da bir çalıştayın açılışında yaptığı konuşma da hükümetin kadına yönelik şiddetle ilgili buraya dek basına yansıyan haberlerden ortaya çıkarmaya çalıştığımız politikasını tamamlar niteliktedir. Bu konuşmanın bir kısmı şu şekildedir: “*Aile içi şiddetin kadınla erkek arasındaki uyumsuzluklarda devletin bu kadar polisiye, askeriye,*

¹¹ bkz. <http://bianet.org/kadin/siyaset/172288-akp-li-vekilden-kadin-avukata-ben-sana-haddini-bildirmeye-calisiyorum>

¹² <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/174880-bosanma-komisyonu-raporunda-neler-var>

¹³ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/170239-meclis-bosanmalari-arastiracak>

hakimiyle, psikoloğuyla, sosyal çalışmacısıyla, uzmanıyla bu kadar kadınla erkeğin arasına girmesi ne kadar doğru? Acaba kadınla erkeğin yuvasını kurtarmasına, şiddetin son bulmasına, aile birlikliğinin daha iyi hale gelmesine mi katkı sağlıyor, yoksa bu uygulamalar kadın ve erkeği bir araya getiremez hale mi getiriyor? Bunun üzerinde ciddi olarak durmamız lazım.”¹⁴

Boşanma komisyonunun kurulma amacıyla uyumlu bir şekilde Adalet Bakanının da ailenin varlığını, korunmasını öncelendiğini; kadına yönelik şiddeti aile içinde karışılmaması gereken bir mesele olarak anlayarak şiddetin önlenmesi ve kadının korunması için alınan tedbirlerin aileye verdiğini düşündüğü zarara odaklandığını görüyoruz.

8. Kadına yönelik şiddetle ilgili farkındalık düzeyi yüksek yargıda da pek farklı değil. 2014 Şubatında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı iş yükünün azaltılması için cinsel istismara uğrayan çocuğun sanıkla evlenmesi halinde sanık hakkındaki hükmün ertelenmesini ve davanın düşürülmesini önerdiği bir kanun tasarısı taslağı hazırladı.¹⁵ Ayrıca kadına yönelik şiddetle ilgili verilen kararların niteliği V. başlıkta ele alınacaktır.

9. GREVIO anket formunda bütünleşik politikalar başlığında hükümetin kadına yönelik şiddetle ilgili benimsediği stratejiler ve eylem planlarına ilişkin de sorular var. Ancak 2014-2016 yılları arasını kapsayan 3 yıllık döneme ilişkin taradığımız haberlerde bu konulara hiç değinilmediğini gördük. Aslında 2016 yılında KSGM bir kadına yönelik şiddetle mücadele eylem planı hazırlamıştı. Toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planı ise 2008-2013 yılları için hazırlanmış, tekrar yenilenmemiştir. Haber içerikleriyle sınırlı bir inceleme yaptığımız için bu eylem planlarının içeriğine burada girmiyoruz. **Ancak gerek haberlere bile yansımamış olması gerekse de hükümet yetkililerinin kadın-erkek eşitliğine ve kadına yönelik şiddete yaklaşımlarının yukarıdaki açıklamalarda ortaya koyduğumuz şekli bu eylem planlarını dikkate almamızı imkansız kılıyor. Kadınlarla erkeklerin eşit olamayacağını söyleyen bir cumhurbaşkanı ve ona destek çıkan bir Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı, ASPB uhdesinde**

---

¹⁴ <https://bianet.org/kadin/kadin/173905-bozdog-siddete-karsi-attigimiz-adimler-niyetimize-uygun-sonuclar-ortaya-koyuyor-mu>

¹⁵ <http://bianet.org/bianet/kadin/153975-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

hazırlanan eylem planlarının görünüşten ibaret olduğunu düşünmemize yol açıyor.

Madde 9

10. Türkiye'nin bağımsız GREVIO temsilcisi adayının belirlenmesi sürecine ilişkin haberler 9. maddeden kaynaklanan yükümlülüğe güzel bir yanıt oluşturuyor. 2014 yılının Aralık ayında ASPB Türkiye'nin GREVIO adayını belirlemek için süreci başlattı. Sözleşme, sürecin kadına yönelik şiddet alanında çalışan STK'ların katılımıyla yürütülmesini öngörüyor. Bakanlık da internet sitesinde Sözleşme konularında faaliyet gösteren STK'ların görüş ve önerilerini 15 Aralık 2014'e kadar Bakanlığa iletmeleri gerektiğini bildiren bir duyuru yayınladı.¹⁶

11. Türkiye'de aralarında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı, KAOS GL gibi örgütlerin de bulunduğu kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık alanında çalışan 89 bağımsız kadın ve LGBTİ örgütünden oluşan İstanbul Sözleşmesi Türkiye İzleme Platformu (Platform) da adaylarını ve görüşlerini Bakanlığa ilettiler. Ancak bu görüşler dikkate alınmadığı gibi 22 Aralıkta GREVIO temsilcisinin belirlenmesi için oluşturulacak kurulun seçileceği toplantı Platformun bazı üyelerine yalnızca 1,5 gün önceden haber verildi. Ayrıca toplantıya katılacak örgütlerden tüzel kişilik gerektiren belgeleri bu süre içinde hazırlamaları istendi. Platform ise halihazırda tüzel kişiliğe sahip dernek ve vakıflardan oluşmasına rağmen kendisi bir tüzel kişilik oluşturmadığı için süreçten dışlanmış oldu.¹⁷ Bunun üzerine Platformun protesto ederek terk ettiği toplantıda "hükümet eliyle kurdurulmuş olan Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) ve Kadın Sağlıkçılar Dayanışma Derneği'nin (KASAD) yanı sıra Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği'nin (AKDER)" 9 kişilik heyete seçildiği öğrenildi.¹⁸

---

¹⁶ <http://bianet.org/kadin/kadin/160853-istanbul-sozlesmesi-ni-kim-denetleyecek>

¹⁷ <http://bianet.org/kadin/kadin/161002-kadin-orgutleri-istanbul-sozlesmesi-surecinden-dislaniyor>

¹⁸ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/161028-bu-heyet-istanbul-sozlesmesini-uygulamamak-icin-secildi>

12. Böylece Türkiye’de İstanbul Sözleşmesi üzerine ve onun içerdiği konularda uzun yıllardır çalışmalar yürüten, Sözleşmenin imzalanması sürecinde büyük emekleri olan kadın örgütleri süreçten tamamen dışlanmış oldu. Ancak Platformun adayı olan Prof. Dr. Feride Acar, ASPB’nin dışlayıcı tutumuna rağmen kadın örgütlerinin ısrarlı mücadelesinin sonucunda Türkiye’nin GREVIO adayı seçildi.¹⁹ Hafızalarımızda son derece taze olan bu süreç, İstanbul Sözleşmesinin Taraf Devletlere getirdiği kadın örgütlerini mali kaynak sağlamak dahil olmak üzere desteklemek, teşvik etmek ve onlarla işbirliği gerçekleştirmek yükümlülüklerinin Türkiye tarafından yerine getirilmediğini gösteriyor. Ayrıca bu süreç hükümetlerin açıkladığı veriler değerlendirilirken diğer Taraf Devletlerde de görülen, hükümetlerin kendilerine yakın STK’ları desteklemesi ya da kendi görüşlerine uygun STK’lar kurması şeklindeki tehlikeye dikkat etmek gerektiğini de gösteriyor.

Madde 10

13. Türkiye’de eşgüdümü sağlayan kuruluşa karşılık gelen birim KSGM. Ancak KSGM’nin izleme ve veri toplama başta olmak üzere 10. madde ile kendisine verilen görevleri ne derece yerine getirdiği ve kuruluşu ve yapısı itibariyle İstanbul Sözleşmesi standartlarında hizmet verebilmesinin mümkün olup olmadığı değerlendirmeye açık bir konudur.

Madde 11

14. **Türkiye’de cinsiyet, yaş, şiddet türünün yanı sıra failin mağdurla ilişkisi, coğrafi konum ve engellilik gibi diğer faktörlere göre ayrıştırılan verilere ulaşmak mümkün değildir.** Dönemin Başbakanı Davutoğlu 2015 yılında BM ile ASPB ortaklığında gerçekleştirilen bir toplantıda yaptığı konuşmada “Kadına karşı şiddet konusunda şiddet sarmalının neden olduğu sessizlik, mağdur kadınların sessizliği, suskunluğu meselenin ciddiyetini yansıtan verilerin toplanmasını engelleyebiliyor.” diyerek verilerin toplanamama gerekçesi olarak kadınların sessizliğini göstermiştir.²⁰ **Bir**

---

¹⁹ <http://bianet.org/bianet/kadin/162799-feride-acar-turkiye-nin-grevio-adayi-secildi>

²⁰ <http://bianet.org/kadin/kadin/170023-davutoglu-kadina-siddet-hakkinda-konustu-en-buyuk-degerimiz-ailedir>

devletin uluslararası sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeme gerekçesi olarak kendi vatandaşlarının tutumlarını göstermesi kabul edilemez. Kadınların sessizliği veri toplama yükümlülüğünden sıyrılmamanın gerekçesi olamayacağı gibi devlet politikalarının yetersizliğinin ve başarısızlığının göstergelerinden biridir.

15. Üstelik 2014 yılında bir milletvekilinin 2008 yılından itibaren erkek şiddeti sonucu öldürülen kadınların, açılan davaların, yargılama süreci devam eden davaların sayılarını, kaç kişinin yargılandığı ve kaç kişinin ceza aldığını, kaç kişinin ceza indiriminden yararlandığını sorduğu soru önergesine Adalet Bakanlığı'ndan verilen yanıtta bu ayrıntıda istatistiklerin tutulmadığı yanıt verilmiştir.²¹ Bu haberden anlaşıldığı kadarıyla **veri eksikliğinin sebebi kadınların sessizliği değil TCK'da kadına yönelik kasten öldürme suçunun ayrıca düzenlenmemesi, adli istatistiklerin mağdur esasına göre derlenmemesi ve kadına yönelik şiddetin farklı türlerini bir araya getiren bir veri toplama sisteminin olmamasıdır.**

16. Zaman zaman çeşitli bakanlıkların basına açıkladığı rakamlar ise birbiriyle ve bianet'in basından derlediği haberlerden ulaştığı rakamlarla çelişki içindedir.²² Örneğin, dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Ayşegül İslam 2014 yılında yaptığı açıklamada devletin koruması altında öldürülen kadın olmadığını iddia ederken bianet haberlerden derlediği erkek şiddeti çetelesinde 2014 yılının ilk yarısında 11, 2013 yılında ise 10 kadının koruma kararlarına rağmen öldürüldüğünü açıklıyordu.²³

17. Öte yandan ASPB'nin Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne düzenli olarak yaptırdığı ve sonuncusu 2014 yılında yayınlanan "Türkiye'de Aile İçi Şiddet Araştırması"²⁴ sunduğu verilerle taranan haberlerin gösterdiği kadarıyla bu başlıkta yer alan yükümlülüğe dair sayılabilecek tek olumlu şeydir. **Sonuç olarak hükümetin İstanbul Sözleşmesi uyarınca sahip**

²¹ <http://bianet.org/kadin/kadin/155220-adalet-bakanligi-nda-erkek-siddeti-verileri-yokmus>

²² <http://bianet.org/bianet/kadin/146807-erkek-siddeti-verilerinde-bakanlar-birbirlerinin-yalancisi>

²³ <http://bianet.org/kadin/kadin/156970-bakan-18-ayda-koruma-altinda-oldurulen-21-kadindan-habersiz>

²⁴ <http://bianet.org/kadin/erkek-siddeti/163976-her-10-evli-kadindan-4-u-fiziksel-siddet-goruyor>

olduğu ayrıntılandırılmış ve derinlemesine veri toplama, bunları kamuoyuyla paylaşma yükümlülüğünü yerine getirmediğini açıklıkla söylemek mümkün.

II. Önleme

Madde 12 ve 13

18. I. başlıkta basına yansıdığı kadarıyla hükümetin kadınlarla erkekleri eşit görmeyen ve daha da ileri giderek eşit olmamaları gerektiğini ifade eden açıklamalarına yer verilmişti. Bu yaklaşım kadınların şiddete sessiz kalması gerektiği, iyi bir eş ve anne olmalarının en önemli görevleri olduğu gibi tam da GREVIO'nun karşı önlem alınması gerektiğini belirttiği ayrımcı söylemlerle devam etmektedir.

19. Örneğin, dönemin başbakanı 2016 yılının Eylül ayında katıldığı bir düğünde evliliğin sırrının itaat olduğunu, eşi hiddetlendiğinde kadınların “peki” demesi gerektiğini söylemiştir.²⁵ Türkiye'nin 2014 yılında küresel toplumsal cinsiyet eşitliği sıralamasında 142 ülke arasında 125. sırada yer alırken 2015 yılında 145 ülke arasında 130. sıraya gerilediğini buraya not etmek gerekir.²⁶ Aynı yıl açıklanan AB İlerleme Raporunda toplumsal cinsiyet temelli şiddet, ayrımcılık ve LGBTİ haklarının temel endişe kaynağı olarak işaret edildiği, kadın erkek eşitliği konusunda mevcut yasal mevzuatın uygulanmadığına ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet olaylarında rıza ve tahrik indirimlerinin uygulanmaya devam ettiğine dikkat çekildiği de haberlere yansıyan önemli bir göstergedir.²⁷

20. Taradığımız haberlerde hükümetin kadına yönelik şiddeti, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmayı hedefleyen kampanyalarına dair bilgi içerenlere rastlamadık. Ancak Sözleşmenin engellilik, cinsel yönelim gibi dikkate alınmasını istediği unsurlar bakımından değerlendirme yapmamıza imkan veren verileri buraya alıyoruz. Engelli Kadın Derneği'nin 2015 yılında

²⁵ <http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/179568-kadınlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargılanıyor>

²⁶ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/169436-turkiye-cinsiyet-esitliginde-130-siraya-geriledi>

²⁷ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/169125-ab-ilerleme-raporunda-kadınlar-ve-lgbti-ler>

yayımladığı kadınlara yönelik şiddet raporu engelli kadınlara yönelik önleyici ve koruyucu hizmetlerin son derece yetersiz olduğunu gösteriyor. Şiddet önleme merkezlerinin engellilerin de yararlanabileceği şekilde tasarlanmamış olması, engelli kadınların sığınaklardan yararlanmaması, eğitimde engelli kız çocuklarının iki kat daha dezavantajlı olduğu, mecliste kadına yönelik şiddetle ilgili soru önergelerinde bile orantısız bir biçimde engelli kadınların görmezden gelindiği raporun öne çıkan bulgularından.²⁸

21. Öte yandan hükümet yetkililerinin haberlere yansıdığı kadarıyla sık sık homofobik söylemlerde buldukları görülüyor. Örneğin, dönemin başbakan yardımcısı Nisan 2015'te HDP'nin seçim beyannamesinde dokuz defa “lezbiyen, gey bilmem ne” kelimelerinin geçmesini toplumun hassasiyetlerine aykırı olarak nitelemiştir.²⁹ Birkaç ay sonra ise aynı kişinin eşcinsellerin onur yürüyüşünü fevkalade üzüntü verici olarak adlandırdığı ve “cinsel yönelimlerin toplumun inanç, gelenek, örf ve adetlerinde hoşlanılan işler olmadığını” belirttiği açıklaması haberlere yansımıştır.³⁰ Benzer zamanlarda dönemin başbakanı eşcinsellerin “Lut kavminin helakına sebep olduğunu” söylemiştir.³¹

22. TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyesi olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin önündeki en büyük engellerden olan ayrımcı söylemlerle mücadele etmesi gereken bir bakanın ise Şubat 2016'da komisyondaki bir konuşmasında LGBTİ bireylerin cinsel yönelimlerini “sonradan oluşturulmuş, insan doğasına aykırı, bizim toplum örf ve adetlerimize aykırı olan farklı cinsel eğilimler ve farklı grupların yatak odasındaki özel cinsiyetleri” ve onların varlığını “toplum için oluşabilecek en büyük tehditlerden biri” olarak adlandırması³² da başka bir vahamet. 2015 ve 2016 yılında Trans Onur Yürüyüşünün ve İstanbul LGBTİ ve Onur Yürüyüşünün çok

---

²⁸ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/168548-engelli-kadınlar-evde-yakinından-kurumda-gorevliden-siddet-goruyor>

²⁹ <http://bianet.org/kadin/siyaset/164054-yalcin-akdogan-lezbiyen-gey-bilmem-ne>

³⁰ <http://bianet.org/kadin/lgbti/165758-arinc-onur-yuruyusu-uzuntu-verici>

³¹ <http://bianet.org/bianet/erkek-siddeti/165040-kadınlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

³² <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/172192-meclis-esitlik-komisyonu-nda-lgbti-ler-hakkında-yatak-odasi-yorumu>

sayıda tehditle ve polis saldırısıyla karşı karşıya kaldığını, aktivistlerin darp edilerek gözaltına alındığını da unutmamak gerekir.³³

23. Dönemin başbakanının 2014 yılında yaptığı açıklamada kadınlara çok seçici olmayıp hemen evlenmeleri ve sık sık üç ya da beş çocuk doğurmaları tavsiyesinde bulunmasını³⁴ kürtajın ve doğum kontrolünün yasaklanmasına yönelik açıklamalarıyla³⁵ birlikte düşündüğümüzde hükümetin yerleşik ve ayrımcı toplumsal cinsiyet rollerinin ve bunların sürmesini sağlayan sosyal ve kültürel yapıların dönüştürülmesi yükümlülüğüne uygun davranmadığı görülmektedir. Hükümetin bu şekildeki bir söylemi uzun yıllardır sürekli olarak tekrar ettiği biliniyor. Dönemin başbakanı 2015 yılında yaptığı bir konuşmada devletin gerekirse evlenmek isteyen eş de bulacağını, ayrıca çocuklarına “çeyiz hesabı” açan ebeveynlere devletin yüzde 20’ye kadar katkı koyarak evlenmeleri teşvik edeceğini açıklamıştır.³⁶ İktidar partisinden ve TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerini Araştırma Komisyonu üyesi bir milletvekili “kreş eken huzurevi biçecek hiç kuşunuz olmasın” derken yine kadınların aile içindeki bakım işlerinden sorumluluğuna dikkat çekmiş ve bu işlerin devlet tarafından üstlenilmesi hakkındaki olumsuz görüşünü açıklamıştır.³⁷

24. Kuşkusuz bunlar münferit örnekler değil. Yalnızca bianet’in üç yıllık haber arşivinde yaptığımız bir tarama bile pek çok örneği gözler önüne eriyor. 2016 yılında da dönemin cumhurbaşkanı “Nüfus planlamasıymış, doğum kontrolüymüş, hiçbir Müslüman aile böyle bir anlayışın içerisinde olamaz.” diyerek³⁸ hükümetin aileyi güçlendirmek yönündeki politikalarıyla da birlikte düşünüldüğünde kadınları aile içinde çocuk bakımı görevine hapsedmeyi

---

³³ <http://bianet.org/bianet/lgbti/165637-onur-yuruyusu-ne-polis-saldirisi>;
<http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/176683-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

³⁴ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/157312-erdogan-dan-kadin-ogrencilere-cok-secici-olmayin-evlenin>

³⁵ <http://bianet.org/kadin/siyaset/160991-erdogan-1-2-3-4-cocuk-gerisi-allah-kerim>

³⁶ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/168576-basbakan-aileniz-size-es-bulamazsa-bize-gelin>

³⁷

³⁸ <http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/175325-erdogan-konuyu-yine-dogum-kontrolune-getirdi>

amaçlayan söylemleri devam ettirmiştir. Nitekim cumhurbaşkanı Haziran 2016'da kadın erkek eşitliğine karşı çıkan, anne olmayı reddeden kadınları eksik ve yarım kadın olarak niteleyen söylemleriyle bu tutumunu sürdürmüştür.³⁹

25. Hükümet yetkililerinin yaptıkları açıklamalarda kültürün, örf ve adetin, dinin, gelenek ya da sözde “namus”un şiddetin hoş görülmesinin gerekçesi olamayacağı yaklaşımına tezatlık oluşturacak biçimde şiddete uğrayan kadınların acil durumlarda kullanması için tasarlanan panik butonları yerine mahalle namusu kavramının güçlendirilmesini şiddetle mücadelede çözüm olarak sunulabildiği görülmektedir.⁴⁰ Açıkça şiddetin makbul gerekçesi olarak gösterilmese de dönemin başbakan yardımcısının kadınların kahkaha atmasını bile namusa aykırı gören ve namusun çok önemli bir değer olduğunu savunan açıklamaları kadınları nesneleştiren ve bu yolla şiddete hoşgörü içeren açıklamalar olarak not edilmelidir.⁴¹

26. Türkiye’de kadınları şiddete, yoksulluğa iten ve yasal olarak korumasız bırakan yerleşik ve yaygın kültürel ve dini uygulamalardan biri de dini nikahtır. Dini nikah yasal hiçbir koruma altında olmadığı gibi 2015 Mayısına dek nikahı kıyan ve nikahlanan kişiler bakımından suç oluşturuyordu. Yasa koyucu bu ceza normuyla kadınları ikincilleştiren ve hak kaybına uğramalarını sağlayan, zorla ve birden fazla evlenmelerin önünü açan dini nikah uygulamasına son vermeyi ve evlilikleri kayıt altına almayı amaçlamıştı. Ancak 2015 yılında Anayasa Mahkemesinin dini nikahı cezalandıran yasa maddesini iptal ettiği haberlere yansımış durumda. Kadın hakları savunucuları ise karara “erken yaşta ve zorla evliliklerin önünü açacağı ve kadını güvencesiz bırakacağı ... kadınların boşanma ve miras hukuku açısından kazanımlarını ellerinden alacağı, kadın ve çocukları güvencesiz bırakacağı” için karşı çıktıkları görülüyor.⁴² Bu iptal kararı, İstanbul Sözleşmesinin bütünleşik politikalar

---

³⁹ <http://bianet.org/kadin/kadin/175532-erdogan-anneligi-reddeden-kadin-yarimdir>

⁴⁰ <http://bianet.org/bianet/kadin/156176-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁴¹ <http://bianet.org/bianet/toplum/157480-arinc-a-kahkahali-fotolarla-tepki>

⁴² <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/164921-aym-nin-dini-nikah-karari-ne-anlama-geliyor>

oluşturma, önleme, koruma, çocuk evliliklerinin ve zorla evlendirmelerin yasaklanması başta olmak üzere maddi hukuk düzenlemelerini kabul etme yükümlölükleri bakımından ayrı ayrı olumsuz sonuçlar doğuruyor.

Madde 14

27. Yaptığımız taramada eğitimin tüm aşamalarında kullanılacak materyallerin toplumsal cinsiyete ilişkin yaygın ve eşitsiz davranış kodlarından arındırılması, küçük yaştan itibaren şiddetsiz iletişim yolları hakkında eğitimler verilmesi ve bu eğitimlerin medyanın imkanlarıyla desteklenmesi yükümlölüklerine ve bu yükümlölüklerin yerine getirilmesi için alınan önlemlere dair hiçbir habere rastlanmamıştır.

Madde 15

28. Uzmanların eğitimi konusunda alınan önlemler de ilgili zaman diliminde haberlere yansımamış durumdadır. Öte yandan hükümetin kadına yönelik şiddete ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin yaklaşımını gösteren ve yukarıda yer verilen açıklamalar dikkate alındığında bu tür eğitimlere ilişkin verilecek tüm niceliksel verilere dikkatle yaklaşılması ve bunların niteliğinin sorgulanması gerekmektedir.

Madde 16.

29. Türkiye’de faillere yönelik önleme faaliyetleri ise İstanbul Sözleşmesi’nin gerektirdiğı gibi failerin fiillerinin sorumluluğunu üstlenmelerine ve kadınlara karşı davranışlarında ve önyargularını gözden geçirip değıştirmelerine yol açacak şekilde kavranıp planlanmamaktadır. 2014 yılının Mayıs ayında basına yansıyan bir haberde ASPB’nin eşinden ve evinden uzaklaştırma cezası alan ve kalacak yeri olmayan erkeklere yönelik içinde sağılık ve spor birimleri de bulunan bir merkez açacağı söylenmektedir. Haberde bu merkezlerde 10 gün süreyle ücretsiz konaklanacağı, kalanların yürüyüş ve koşu programlarıyla stres atacağı, kalanların yaşam koçlarından öfke kontrolü eğitimleri almanın yanı sıra rehabilitasyon ve psikolojik destek de

göreceği bilgilerine yer verilmiştir.⁴³ Bu tesislerin oluşturulmasında birincil amaç evsiz kalan faillere konaklayacak bir yer sunmaktır. Bu faillerle hizmet sunacak personelin niteliğine ilişkinse hiçbir düzenleme öngörülmemiştir. **Türkiye’de faillerin toplumsal cinsiyet algısında dönüşümü hedefleyen ve bu yolla şiddetin tekrar edilmesini önlemeyi amaçlayan nitelikte programlar bulunmamaktadır.**

Madde 17

30. **Türkiye’de yaygın medya araçlarının takip ettiği toplumsal cinsiyet farkındalığı içeren; medyanın zararlı toplumsal cinsiyet kalıplarından, kadınları küçük düşürücü ve şiddet ile seksi ilişkilendiren imgelerin yayılmasından kaçınmasına yönelik etik ilkeler yoktur.** Medyada kullanılan dil ve haberlerin içeriği kadına yönelik şiddete karşı hoşgörülü bir tutum içindedir. Örneğin, bir gazetecinin gözaltındayken polis kendisini tecavüz etmekle tehdit ettiğini açıklamasının ardından bir köşe yazarı tecavüzle ilgili yaygın yanlış anlayışları sürdürerek “ne çekicilikleri ve özellikleri var ki bunların?” sorusunu sorabilmiştir.⁴⁴

31. Ayrıca haber taramalarında hakkında iki kere kasten öldürmeden yargı kararı bulunan ya da yargıya intikal etmiş tecavüz ve taciz iddiaları olan kişilere canlı yayınlarda yer verildiğini ve program sunucularının bu kişilere hoşgörüsüyle yaklaşan ya da savunan açıklamalarda bulduklarını gördük.⁴⁵ Bir türkücünün “Tokadı da şiddetten mi sayalım?” şeklinde sözler sarf ettiği röportajı herhangi bir açıklama yapmadan ya da kadına yönelik şiddet alanında çalışan uzmanların görüşünü de sunmadan olduğu gibi yayınlanabilmiştir.⁴⁶

32. Medyanın özellikle kadın cinayetlerini ve tecavüz başta olmak üzere cinsel şiddet haberlerini verme biçimi bağımsız kadın örgütleri tarafından eleştirilmektedir. Filmmor’un hazırladığı Kadın Cinayetleri Haberleştirme

---

⁴³ <http://bianet.org/bianet/kadin/156176-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁴⁴ <http://bianet.org/bianet/kadin/178528-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁴⁵ <http://bianet.org/bianet/kadin/158910-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁴⁶ <http://bianet.org/bianet/kadin/153260-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

Kılavuzu gazetecilerin kadın cinayetlerini haberleştirirken dikkat etmesi gerekenleri ortaya koyan son derece faydalı bir çalışma olarak haberlerde kendisine yer bulmuştur.⁴⁷ Ancak bu tür çalışmaları yaygınlaştırmak ve uygulanmasını sağlamak ancak kamu gücü kullanılmasıyla mümkündür.

33. GERVIO anket formu, medya haricindeki diğer sivil toplumun kadına yönelik şiddetle ilgili politikalara dahil edilmesi için neler yapıldığını da soruyor. Bu konuda hükümetin aldığı önlemlere dair bir habere rastlamadık. Ancak Türkiye Futbol Federasyonunun bir kadın hakeme “Sizin yapacağınız en güzel şey, evinize gidip bulaşık yıkamaktır” diyen teknik direktöre 7 gün men cezası vermesi⁴⁸, Tunceli Belediyesi ve Diyarbakır Belediyesi ile DİSK’e bağlı Genel İş Sendikası arasındaki yapılan toplu iş sözleşmesinde eşine şiddet uygulayan çalışanın aylık ücretinin beyan esasına dayalı olarak eşine ödeneceğine karar verilmesi⁴⁹ ya da İzmir Emniyet Müdürünün eşine, nişanlısına veya sevgilisine şiddet uygulayan 45 polis memuruna yönelik çeşitli idari yaptırımlar uygulandığını açıklaması⁵⁰ farklı sektörlerin gerçekleştirdiği olumlu adımları örnekliyor. Ancak bu politikaların daha merkezi, farklı birimler arasında koordineli bir şekilde ve sürekli olarak uygulanmasının sağlanması ve takibinin yapılması gerekir. Bu haliyle bu örnekler iyi niyetli kişisel girişimlerden öteye gidemez.

34. Kadınların toplumsal, siyasal ve ekonomik olarak güçlendirilmesine yönelik politikaların geliştirilmesi ve uygulanması da onları şiddete karşı daha dirençli kılacağı ve şiddetten uzak bir yaşam kurlarını yönünde destekleyeceği için son derece önemlidir. CEDAW Komitesi’nin Türkiye’nin 7. dönem raporuna dair nihai görüşlerinde dile getirdiği endişeler İstanbul Sözleşmesi bakımından da son derece önem taşımaktadır. Komite’nin sunduğu endişeler özellikle bütünleşik politikalar, önleme ve koruma yükümlülükleri bakımından

⁴⁷

<http://bianet.org/kadin/medya/170218-kadin-cinayetlerini-haberlestirme-kilavuzu-cikti>

⁴⁸

<http://bianet.org/bianet/kadin/153260-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁴⁹

<http://bianet.org/bianet/kadin/154695-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>; <http://bianet.org/bianet/kadin/155454-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁵⁰

<http://bianet.org/bianet/erkek-siddeti/163581-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

hükümetin eksikliklerini gözler önüne sermektedir. Komite, hükümet yetkililerinin kadınlara yönelik bizim de bu raporda yer verdiğimiz ayrımcı açıklamalarına, aşağıda örnekleri verilecek kadının birey olarak değil "eş ve anne" olarak değerlendirildiğini gösteren beyanlara, çocuk evliliklerine, yasalardaki ayrımcı düzenlemelere, kanun uygulayıcıların kanunları uygulamamasına, kadınların ise hakları konusunda yeterince bilgilendirilmemesine, çözüm sürecinin sona ermesi, darbe girişimi ve diğer gelişmelerle ortaya çıkan güvensiz ortamın kadınların insan haklarına etkilerine dikkat çekmiştir.⁵¹

35. GREVIO anket formunda yer alan iş yerinde cinsel tacizle mücadele ya da çalışanların kadına yönelik şiddetle ilgili farkındalıklarının yükseltilmesi protokollerin ya da rehber ilkelerin hazırlanmasının teşvik edilmesine yönelik tedbirlere ilişkin hükümetin ya da özel sektörün bir çalışmasına taradığımız haberlerde yer verilmemiştir. Ancak Adalet Bakanlığı bünyesindeki adliye, ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde çalışan personel için yapılan mobbing anketinin sonuçları her ne kadar mobbingin tek biçimi cinsel taciz olmasa da bize iş yerine cinsel tacize yönelik çalışmaların ne kadar acil bir gereklilik olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Yapılan ankete göre “Çalıştığınız ortamda mobbinge (psikolojik tacize) maruz kaldınız mı?” sorusuna yüzde 94 (1063) ‘Evet, mobbinge maruz kaldım’, yüzde 6 (64) çalışan ‘Hayır, mobbinge maruz kalmadım’ yanıtını verdi. ‘Mobbinge karşı ne tepki verdiniz?’ sorusuna yüzde 75 (823), ‘Bir şey yapmadım’ dedi”.⁵²

III. Koruma ve Destekleme

Madde 18

36. GREVIO anket formunun koruma ve destekleme yükümlülüğü çerçevesinde sorduğu sorular bağlamında alınan önlemler varsa da bunların taradığımız üç yılın haberlerine yansımadığını görüyoruz. Bu hizmetlerin sunulması kadar kadınların bu hizmetlerin varlığından haberdar olması, bu

---

⁵¹ <http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/177198-cedaw-turkiye-de-cinsiyet-esitliginin-ici-bosaltiliyor>

⁵² <http://bianet.org/bianet/kadin/156918-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniliyor>

hizmetlerden yararlanmak için nereye başvuracaklarını, süreç içinde nelerle karşılaşacaklarını, olası sorunların ve risklerin neler olduğunu bilmesi de önemlidir. **Dolayısıyla bu başlık altındaki koruyucu ve destekleyici hizmetler sunuluyor bile olsa bunların çeşitli medya araçlarıyla kamuoyuna duyurulması amaçlarına ulaşmaları için olmazsa olmaz bir koşuldur. Taradığımız haberlerde ise bu koşulun yerine getirilmediğini gördük.**

Madde 23

37. Türkiye’de kadına yönelik şiddetin yaygınlığı dolayısıyla mevcut sayının çok üzerinde sığmağa ihtiyaç vardır. Ayrıca sığınakların fiziki ve personel yeterliliği bakımından zaten yetersiz ve bağımsız kadın örgütleri tarafından eleştirilen koşulları 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında daha da kötülemiştir. Ancak yaptığımız taramada yetersiz sığınak sayısının artırılması ya da mevcut sığınakların Sözleşme standartlarına kavuşturulması için atılan adımlara dair hiçbir habere rastlamadık.

Madde 24

38. İstanbul Sözleşmesinin getirdiği şiddete maruz bırakılan kadınların danışması için ülke çapında, 7/24 hizmet veren, ücretsiz ve gizlilik esasına dayalı olarak çalışan telefon hatları kurulması yükümlülüğüyle ilgili 2014-2016 yılları arasında bianet’in arşivinde tek bir haber yer almaktadır. Bu haber ise maalesef olumlu değil olumsuz bir uygulama örneğini göstermektedir. **Öncelikle Türkiye’de özel olarak şiddete maruz bırakılan kadınlara hizmet vermek üzere oluşturulmuş bir telefon hattı bulunmamaktadır.** Şiddete maruz bırakılan kadınların arayabileceği hat 183 çağrı merkezidir. Bu hat ASPB’nin internet sitesinde “aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ve gazilere yönelik hizmetler hakkında bilgilendirme ve yönlendirme sağlayan bir hat” olarak tanıtılmaktadır. İşitme engelliler ise bu hizmetten farklı bir numarayı arayarak ancak 3G uyumlu telefonlar ile ve kısıtlı saatlerde yararlanabilmektedir.⁵³ Ocak 2015’te basına yansıyan bir haber ise Alo 183’ün

---

⁵³ <http://alo183.aile.gov.tr/>

“Aile İçi Şiddete Son! Kampanyası acil yardım hattı”ndan gelen aramaları engellediğini göstermektedir.

39. Hürriyet Gazetesi’nin Aile İçi Şiddete Son Kampanyası çerçevesinde 2003 yılında Çağdaş Eğitim Vakfı ve İstanbul Valiliği’nin işbirliği ve Avrupa Birliği’nin fonlarıyla açılan ve İstanbul içinde hizmet vermeye devam eden bir acil yardım hattı vardı. Bu hat İstanbul Valiliği ile olan işbirliği sonlanınca ve “resmi bir kurum olmadığı için şikayetlerini alamayacakları” söylenince kendilerine gelen aramaları ALO 183’e bildirerek arayanlara yardımcı olmaya çalışıyordu. İstanbul Sözleşmesinin 27. maddesi uyarınca resmi kurum olmamasına ve işbirliğinin sonlanmasına rağmen yönlendirilen aramalara yanıt verilmesi gerekir. Ancak haberde yer alan açıklamaya göre ALO 183, acil yardım hattından gelen aramaları engelleyerek bu hattı aramış olan kadınlara hizmet vermeyi de reddetmektedir.⁵⁴

IV. Maddi Hukuk

Madde 31

40. **Türkiye’de şiddet nedeniyle evden ayrılan ya da şiddet nedeniyle boşanan kadınların eski ya da şimdiki eşleri tarafından çocukla görüşme sırasında şiddete maruz bırakıldığı, hatta öldürüldüğü örnekler yaygındır.** Örneğin, Şubat 2015’te R.Ç. boşanma davası açan karısı L.Ç.’yi (27) çocuklarını görmek için geldiği okulun bahçesinde bıçakladı⁵⁵, aynı yılın Temmuz ayında ise G.İ’nin Trabzon’da eski karısı G.Ö.’yü çocuklarını görmek istediği için darp ve tehdit ettiği haberlere yansımıştır.⁵⁶ Bu örnekler İstanbul Sözleşmesine aykırı olarak şiddet uygulayanın çocukla kişisel ilişkilerinin düzenlenmesi sırasında babanın şiddet geçmişinin dikkate alınmadığını ve kadınların ve çocuklarının güvenliğinin sağlanmasının birincil öncelik olarak belirlenmediğini gösteriyor.

---

⁵⁴ <http://bianet.org/bianet/kadin/161443-alo-183-aile-ici-siddet-acil-yardim-hatti-ni-engelledi>

⁵⁵ <http://bianet.org/bianet/erkek-siddeti/162768-erkek-siddeti-subat-2015>

⁵⁶ <http://bianet.org/bianet/kadin/166530-erkek-siddeti-temmuz-2015>

Madde 36

41. 2014 yılında hükümetin TCK'nin cinsel suçlarla ilgili düzenlemelerinde yapılacak değişiklikleri de içeren bir yasa tasarısıyla cinsel suçların bazılarında ceza artırımına gitmesi kamuoyunun ve özellikle kadın örgütlerinin tepkisini çekmişti. Aynı tasarıda cinsel şiddet faillerine hadım yolunun da açıldığı konuşulmuştu. **Cinsel şiddet faillerini hasta ya da sapık olarak gören bu anlayış, başta kadınların ve faillerin insan hakları başta olmak üzere İstanbul Sözleşmesi ile temel mantığı açısından son derece uyumsuzdur.** Ayrıca tasarı, 25. madde uyarınca kurulması gereken tecavüz kriz merkezleri de dahil olmak üzere kadın örgütlerinin hiçbir talebini içermezken yalnızca cezalandırma pratiklerine dönük değişiklikler içerdiği için de eleştirilmiştir. Üstelik ceza artırımını gibi görünen bazı değişikliklerin gerçekte ceza indirimine ya da cezasızlığa yol açma ihtimaline de dikkat çekilmiştir.⁵⁷

Madde 42

42. **Taranılan haberlerde kültür, örf ve adet, gelenek ya da sözde namusun özellikle haksız tahrik sayılarak cezayı hafifletici sebep olarak kullanıldığı görülmüştür. Kıskançlık, kadınların başka erkeklerle olan arkadaşlıkları ya da erkeğin aldatıldığına dair şüphe duyması pek çok davada haksız tahrik indirimini uygulanmasının sebebi olmuştur. Sanıkların mahkemeye takım elbiseyle gitmesi, kibar konuşması ise iyi hal indiriminden yararlanmalarını sağlamaktadır. İyi hal indirimini pişmanlık, utanç, yeniden suç işlenmeyeceğinin beyanı gibi koşullarda değil kimi zaman duruşmalarda mağduru, mağdurun avukatını ya da ailesini tehdit eden sanıklara bile uygulanmıştır. Kocaeli'de 26 Mayıs 2015'te eşini öldüren M.G.'nin davasında M.G.'ye atılan tokat verilen müebbet hapsi 24 yıla indirmiş; M.G.'nin aldatıldığından şüphelendiği için eşini öldürmesi ise haksız tahrik kapsamına alınarak ceza bu kez 20 yıl 10'a çekilmiştir. Amasya'da ailesine hakaret ettiği ve Kemal isminde birisinden bahsettiği için eşini öldürdüğünü**

---

⁵⁷ <http://bianet.org/kadin/kadin/155853-cinsel-suclar-yasasi-ne-getiriyor>

söyleyen A.Ç'ye ise önce ağırlaştırılmış müebbet hapsi verilmiş; ardından haksız tahrik ve iyi hal indirimi uygulanarak bu ceza 20 yıla indirilmiştir.⁵⁸

43. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. bianet tarafından 2014 yılında rapor edilen sonuçlanmış 31 cinayet davasının yüzde 45'inde katiller haksız tahrik ve iyi hal indiriminden yararlanmışlardır. 2015 ve 2016 yılında ise bianet'in haber arşivinde yer alan rakamlara göre haksız tahrik ve iyi hal indiriminden yararlanan katillerin oranı yüzde 28'dir.

44. 2015 yılında gazetelere yansıdığı kadarıyla 77'si cinayet ve şüpheli ölüm, 138'i tecavüz, 58'i taciz ve 25'i şiddet/yaralama ile ilgili toplam 298 dava sonuçlandırıldı. Bu davaların yüzde 24'ünde (74 dava) erkeklerin iyi hal, saygın tutum, pişmanlık ve haksız tahrik indirimlerinden yararlandığını tespit ettik.

45. 2016 yılında gazetelere yansıdığı kadarıyla 57'si cinayet, 71'i tecavüz, 83'ü taciz ve 38'i şiddet/yaralama ile ilgili 262 dava sonuçlandırıldı. Bu davaların yüzde 22'sinde ise failerin iyi hal/saygın tutum, pişmanlık ve haksız tahrik indirimlerinden yararlandığını görüyoruz. Her ne kadar dosya içeriklerine bakmadan kararların yerindeliğiyle ilgili bir değerlendirme yapmak mümkün olmasa da bu sayılar bize kadına yönelik şiddet davalarında failerin hala sıklıkla indirimlerden yararlandırıldığını gösteriyor.

Madde 46

46. **Türk Ceza Kanununun cezayı ağırlaştırıcı nedenler konusunda İstanbul Sözleşmesine göre çok dar düzenlemelere sahiptir.** Örneğin, TCK'da kasten öldürme ve yaralama suçlarının üstsoy veya altsoydan birine ya da eşe veya kardeşe karşı işlenmesi ağırlaştırıcı sebeplerden biridir. Nitelikli cinsel saldırı dediğimiz tecavüz suçu bakımından ise bu ağırlaştırıcı sebebin karşılığı “üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı”dır. Oysa İstanbul Sözleşmesi şimdiki ya da eski eşe karşı, ailenin herhangi bir ferdi tarafından ya da mağdurla evli olup olmadığından bağımsız olarak ilişki içinde bulunan sevgili, nişanlı gibi kişiler tarafından ya da aile üyesi olsun olmasın mağdurla aynı evde yaşayan kişiler tarafından işlenen suçlar bakımından da ağırlaştırıcı sebeplerin uygulanmasını gerektirir. Görülebileceği gibi Sözleşme çok daha

⁵⁸

<http://bianet.org/bianet/kadin/170811-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

geniş kategoride bir grup tanımlamıştır. TCK'daki düzenlemenin dini nikahlı eşleri de kapsamadığı düşünüldüğünde ağırlaştırıcı sebeplerin çok dar bir gruba uygulandığı kolayca anlaşılabilir.

47. Bunun ne anlama geldiğini bianet'in tuttuğu verilerle somutlayalım: bianet'in tuttuğu verilere göre 2015 yılında öldürülen 284 kadının 10'u dini nikahlı kocaları, 37'si sevgilileri, 20'si eski kocaları, dördü nişanlıları, altısı eski sevgilileri tarafından öldürülmüştür.⁵⁹ Bu 67 olayda da mağdurla failin ilişkisinden kaynaklanan bir ağırlaştırıcı sebebin TCK uyarınca uygulanması mümkün değildir. Haberlerde birlikte yaşayıp yaşamadıkları anlaşılmayan arkadaşlar, sevgililer, nişanlılar, kocaların çocukları, çocuklarının sevgilileri gibi fail kategorilerini dışarıda bıraktığımızda bile resmi nikahlı kocaları tarafından öldürüldükleri için olaya ağırlaştırıcı sebep uygulanması gereken 103 cinayetin yanında hukuken ağırlaştırıcı sebep uygulanamayacak 67 cinayet son derece yüksek bir rakama tekabül etmektedir.

48. Benzer bir somutlaştırma Sözleşmede yer alan diğer şiddet türleri bakımından da yapılabilir. Örneğin, bianet'in verilerine göre 2015 yılında erkekler 370 kadını yaraladı. Bu kadınların yalnızca 167'si resmi nikahlı kocaları tarafından yaralandı. Bu kadınların 14'ü dini nikahlı kocaları, 29'u sevgilileri, dördü nişanlıları, 26'sı eski kocaları, 12'si eski sevgilileri, ikisi eski nişanlıları tarafından yaralandı.⁶⁰ Ancak bu 87 vakada TCK uyarınca ağırlaştırıcı sebep uygulanamadı.

49. Tecavüz vakalarından somutlarsak bianet'in verilerine göre 2015 yılında erkekler 133 kadın ve kız çocuğuna tecavüz etti. Bu kadınların 10'u sevgilileri, üçü eski sevgilileri, biri eski kocası tarafından tecavüze uğradı. Bu 14 erkeğe ağırlaştırıcı sebep TCK hükümleri izin vermediği için uygulanmamıştır; ancak İstanbul Sözleşmesi bu kişilere de ağırlaştırıcı sebep uygulanmasını tavsiye ediyor. Bu 14 kişinin yanı sıra bianet'in taradığı haberlerde yer alan 26 erkek arkadaş, akrabalık derecesinin 3. dereceye kadar

---

⁵⁹ <http://bianet.org/bianet/kadin/171693-erkekler-2015-te-en-az-284-kadin-oldurdu>

⁶⁰ <http://bianet.org/bianet/kadin/171693-erkekler-2015-te-en-az-284-kadin-oldurdu>

olup olmadığı anlaşılmayan iki erkek akraba gibi başka failer arasında da İstanbul Sözleşmesinin tuttuğu geniş çevreye dahil olan failer bulunabilir.

V. Soruşturma, Kovuşturma ve Usul Hukuku ile Koruma Tedbirleri

Madde 49, 50, 51

50. Türkiye’de risk değerlendirmesi ve yönetiminin yapılmaması ve kolluk personelinin kadınların, trans ve LGBTİ bireylerin şiddetle ilgili bildirimlerini özenle dikkate alıp acilen gerekenleri yapmaması dolayısıyla toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz bırakılma ihtimali en yüksek gruplara etkili koruma sağlanamamaktadır. bianet 2015 yılında öldürülen 284 kadının 27’sinin koruma tedbiri çıkarmış ya da mülki amirliklere ya da kolluğa şikayette bulunmuş olmasına rağmen öldürüldüğünü tespit etmiştir. Aynı yıl erkekler tarafından yaralanan 370 kadının % 4,5’i koruma tedbiri kararlarına rağmen, yüzde 3’ü ise şikayetçi olmasına rağmen bu şiddete maruz kaldı.⁶¹ Üstelik rakamları bundan ibaret de saymamak gerekir. Kadınların koruma tedbirine ya da şikayete rağmen korunamadığını gösteren haberler benzer durumdaki başka kadınların güvenini kırmakta ve onları yasal yollara başvurmadan alıkoymak toplamda daha büyük bir niceliksel etki yaratmaktadır.

51. Trans bireylerin şiddete uğradığı vakalarda kolluk personelinin transfobisi nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarını ve bu nedenle önleyici, koruyucu tedbir kararlarından yararlanamadıklarını, soruşturma ve yargılama süreçlerinin derhal başlatılması ve hızla sonuçlandırılmasında sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. 2015 yılında sokakta yaşanan bir bıçaklama olayında karakoldaki polislerin “Ne çok ibne var arkadaş” dedikleri bianet’in radarına yakalanan ve polislerin mağdurun insan haklarını ve güvenliğini merkeze almayan ayrımcı yaklaşımlarının bir örneğini oluşturuyor.⁶²

---

⁶¹ <http://bianet.org/bianet/kadin/171693-erkekler-2015-te-en-az-284-kadin-oldurdu>

⁶² <http://bianet.org/kadin/lgbti/169835-trans-kadin-olduruldu-polis-ne-cok-ibne-var-arkadas-dedi>

Madde 54

52. **Türkiye’de cinsel şiddet davalarında sıklıkla şiddete maruz bırakılan kişilerin cinsel geçmişlerinin gündeme getirildiği ve buna karşı idari, medeni ya da cezai hiçbir yaptırım olmadığı görülmektedir.** Örneğin, taradığımız haberlere göre, Batman’da kuzenlerinin tecavüzü sonucunda hamile kalan ve aile meclisi kararıyla öldürülen Hasret Daşlı’nın davasında sanık avukatlarından biri Daşlı’nın cinsel tecrübesi bulunduğu için tecavüze uğradığının iddia edilemeyeceği savunmasını yapmıştır.⁶³ Yine nitelikli cinsel istismar suçundan yürütülen bir soruşturmada savcının mağdurun tutuklama talebine “Niye ilişkiye giriyorsun? Sonra bizi uğraştırıyorsun” şeklinde tepki göstermesi kadına yönelik şiddetin cinsiyetlendirilmiş anlayışına ve mağdurun insan haklarına aykırı olduğu gibi cinsel şiddet davalarında gösterilmesi gereken özenden de çok uzaktır.⁶⁴ Bir diğer örnek ise 2010 yılında öldürülen ve davası 2015 yılının şubat ayında karara bağlanan Sinem Erköseoğlu davasıdır. İstanbul 19. Ağır Ceza Mahkemesi’nce hazırlanan gerekçeli kararda, “26 yaşına gelmesine rağmen ailesinin desteğine muhtaç olarak yaşayan, çağrıldığı halde babasının düğününe gitmeyen, daha önceden sadece selamlaştığı bir erkek ile beraber alkol alarak duygusal yakınlık kurup gece 03.00’te evine giden, belli bir aşamada cinsellik yaşayan, erkek ev sahibesinin sızmasına veya uyuyakalmasını rağmen uyumayan mağdurenin ne yaptığını, ne düşündüğünü tespit etmek mümkün değildir. Maktulenin C. ile birlikte olmak için çıkardığı iç çamaşırını kendisinin giymesi ve hayatta yaşadığı olumsuzlukların etkisi ile atlamış olma ihtimalinin de varlığını bu davada düşünmek gerekmektedir” denilerek sanıklar beraat ettirilmiştir.⁶⁵

53. **Mağdurların cinsel kimlikleri de beraat kararı verilmesinin ya da cezadan indirim yapılmasının gerekçesi olarak kullanılabilir.** Örneğin, İstanbul’da 2013 yılının Mart ayında R.S. tarafından öldürülen trans kadın Seda’nın Bakırköy 4. Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davasında

⁶³ <http://bianet.org/bianet/kadin/170811-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁶⁴ <http://bianet.org/bianet/kadin/156918-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁶⁵ <http://bianet.org/bianet/kadin/162791-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

müebbet hapsi istenen sanık hakkında haksız tahrik ve iyi hal indirimi veren mahkeme, ‘maktulün travesti olduğu ve kendisine ilişki teklif ettiği için o kızgınlıkla darp ettiği’ şeklindeki ifadesinin doğru olma ihtimalini gerekçe gösterdi. Kararda, tahrik indirimi nedeniyle istenen müebbet hapis cezası 18 yıla düşürüldü; ceza sonra "iyi halden" 15 yıla indirildi.⁶⁶

Madde 55

54. **Türkiye’de her ne kadar yargı sürecinde şiddete maruz bırakılan bireylerin sivil toplum kuruluşlarından destek almasının önünde bir hukuksal engel yoksa da bu desteğin herhangi bir yasal statüsü ve güvencesi yoktur. Yasal güvence yokluğu, bu desteği siyasi iktidarın müdahalelerine açık kılmaktadır.** Şiddete maruz bırakılan bireylere hizmet veren, kadınlara, translara, LGBTİ bireylere yönelik şiddete karşı politik savunuculuk yapan sivil toplum kuruluşlarının destek oldukları bireylerin davalarına müdahil olarak katılımı mahkemelerce sürekli olarak reddedilmektedir. Bianet’in derlediği haberlerde müdahillik taleplerinin reddedildiği pek çok davaya rastlamak mümkün. Örneğin Aralık 2015’te İzmir’de görülen bir kadın cinayeti davasında Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneğinin avukatının sunduğu müdahillik talebi reddedildi.⁶⁷

55. Bianet’in haberleri üzerinden yaptığımız taramada 2014 yılında 4 davada sivil toplum kuruluşlarının müdahillik talepleri olduğunun haberlere yansıdığını gördük. Ağrı’da bir kadın cinayeti davasında ve İstanbul’da cinsel taciz ile ilgili bir davada mahkemeler müdahillik talebini olumlu karşılamış, buna karşın aynı yıl, İzmir’de tecavüzle ilgili iki davada ise müdahillik talepleri reddedilmiştir. Cinsel taciz ile ilgili İstanbul’da görülen davada Savcı “İstanbul Sözleşmesi’ olarak adlandırılan Avrupa Konseyinin kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele ilişkin sözleşmesinin 55/2 maddesi gereğince, Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği'nin 'suçtan zarar gören' olarak müdahilliğinin kabul edilmesini” talep etmiş ve Mahkeme heyeti tarafından bu talep kabul görmüştür.

⁶⁶ <http://bianet.org/bianet/kadin/156918-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

⁶⁷ <http://bianet.org/bianet/kadin/170811-kadinlar-mucadele-ediyor-erkek-siddeti-yargilaniyor>

56. 2015 yılında ise, kadın hakları ve kadına yönelik şiddet alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının müdahillik talebi bulunan 11 davanın 4'ünde bu taleplerin kabul edildiği ancak 7'sinde reddedildiği, 2016 yılında ise müdahillik talebinde bulunulan 9 davanın 6'sında talepler kabul edildiği halde 3'ünde bunların reddedildiği gazete haberlerine yansımıştır. Reddetme gerekçesinde mahkemeler, “sanığın yargılandığı suçtan doğrudan zarar görmedikleri” gerekçesini kullanmıştır.

57. İlk derece mahkemelerinin kabul ettiği müdahillik taleplerinin ise Yargıtay aşamasında reddedildiği, yani sonuç olarak bağımsız kadın örgütlerinin kendi çalışma alanlarıyla ya da kendilerinin destek verdiği mağdurlarla ilgili davalara müdahil olamadığını biliyoruz; ancak bunlar haberlere yansımamıştır.

VI. Göç ve İltica

58. Özellikle Suriye'deki savaşın ve Avrupa Birliği'nin sınır politikalarının etkisiyle Türkiye'de son yıllarda çok sayıda mültecinin bulunduğu biliniyor. Bianet'in tuttuğu şiddet çetelesi 2014 yılında tecavüze uğrayan kadınların yüzde 12,84'ünün⁶⁸; 2015 yılında tecavüze uğrayan kadınların yüzde 8,2'sinin, seks işçiliğine zorlananların yüzde 76,6'sının⁶⁹, 2016 yılında tecavüze uğrayan kadınların yüzde 8,1'inin, seks işçiliğine zorlananların yüzde 81'inin T.C. vatandaşı olmadığını ve 2016 yılında öldürülen kadınların altısının Suriyeli olduğunu⁷⁰ gösteriyor. Bu yüksek rakamlara karşılık GREVIO anket formunun göç ve iltica başlığı altındaki sorularına ilişkin haber olmuş hiçbir resmi açıklama, yasal değişiklik, uygulama örneği ya da başka herhangi bir adıma rastlamadık. Bu kapsamda haberlere konu olmuş tek çalışma Gözaltında Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Hukuki Yardım Bürosu tarafından 2015 yılında hazırlanan “Savaş Mağduru Sığınmacı Kadınlar” başlıklı sivil toplum raporudur. Bu rapor Suriye Savaşı nedeniyle Türkiye'de bulunan

⁶⁸ <http://bianet.org/bianet/kadin/161558-erkekler-2014-te-281-kadin-oldurdu>

⁶⁹ <http://bianet.org/bianet/kadin/171693-erkekler-2015-te-en-az-284-kadin-oldurdu>

⁷⁰ <http://bianet.org/kadin/kadin/183229-2016-da-erkekler-en-az-261-kadin-ve-kiz-cocugu-oldurdu>

sığınmacı kadınların karşılaştıkları temel sorunları belirlemek üzere kaleme alınmıştır.⁷¹

Sonuç

Burada 2014 yılında yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesi ve 2014-2016 yıllarını esas alarak Sözleşmenin gereklilikleri bakımından Taraf Devletlerin içinde buldukları durumu belirlemeyi amaçlayan GREVIO 1. dönem anket formundan yola çıkarak Bianet'in kadına karşı şiddet çetelesi ve haber arşivi üzerinden bir raporlama yapılmıştır.

Haberler GREVIO anket formuna uygun olarak 6 başlık çerçevesinde incelenmiştir. Ne yazık ki en başta da söylediğimiz gibi İstanbul Sözleşmesinin onaylanmasının üzerinden 6, yürürlüğe girmesinin üzerinden 3 yıl geçmesine rağmen haberlerle sınırlı bu çalışmada hiçbir başlıkla ilgili olumlu sonuçlara ulaşılamamıştır. Toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılık, kadınlarla erkekler arasındaki tarihsel eşitsizliğin ve bunların yarattığı toplumsal cinsiyet rolleriyle mücadeleye dair kararlı ve eşgüdümlü politikalar geliştirilememiştir. Kadına yönelik şiddet alanında ayrıştırılmış veriler tutulmuyor. Kararlı bir politika güdülmeyen de şiddetin önlenmesi için ya da şiddete maruz bırakılan kadınların şiddetten korunması ve desteklenmesi için atılan adımlar da hem çok cılız hem de işe yarar olmaktan uzak oluyor. Her ne kadar sıklıkla eksikliğin yasalarda değil uygulamada olduğunu duyuyorsak da mevzuatın İstanbul Sözleşmesiyle uyumlu hale getirilmesi için de yapılması gereken çok şey var. Üstelik hali hazırda yapılan bazı değişikliklerle kapatılması gereken mesafe daha da açılıyor. İnsanlık, kardeşlik adına kucak açıldığı söylenen mültecilerin şiddetten uzak ve insan haklarına dayalı onurlu bir yaşam sürmeleri için sunulması gereken hizmetlerin sunulmadığını, yasal düzlemde atılması gereken adımların atılmadığını görüyoruz.

Kadına yönelik şiddet alanında hükümetin attığı ve ilk bakışta olumlu gibi görünen her adıma, kadın ile erkeğin eşit olamayacağını defalarca ve açıklıkla söyleyen, kadınları çeşitli politikalarla ve doğurdukları çocuk sayısını arttırarak eve hapsedmeye çalışan, aile kurumunu güçlendirmeyi boşanan

⁷¹

<http://bianet.org/kadin/insan-haklari/166845-savas-magduru-siginmaci-kadinlar-raporu-yayinlandi>

kadınların şiddete maruz bırakılmasını önleyecek mekanizmalar geliştirmekten daha önemli gören bir hükümetle karşı karşıya olduğumuz bilginin gerektireceği şüpheyle yaklaşmamız gerekiyor.